

ห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ¹

The Condition of The Living Library in Thaksin University Library

สุนันท์ อินทนิล (Sunan Intanil)² รัชนีย์ ศรีศักดิ์ (Ratchanee Srisakda)³

กัมธนัฐนาทิลป์ ชุ่มชิม (Kantanasil Zumzim)⁴ ผกาทิพย์ ชูชาติ (Phakatip Chuchat)⁵

และบุญฤทธิ์ คงลำพูน (Boonyarit Konglumphoon)⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อห้องสมุดมีชีวิต ในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ และรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงต้นแบบห้องสมุดมีชีวิต ในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ใช้บริการ จำนวน 390 คน จำแนกเป็นสายวิชาการและสายสนับสนุน จำนวน 25 คน นิสิต จำนวน 335 คน บุคคลภายนอก จำนวน 30 คน ใช้แบบสอบถามถามสถานภาพส่วนตัว และถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิดถามข้อเสนอแนะต่อบัณฑิตในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ด้านสภาพแวดล้อม ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “ห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ”

² นักวิชาการโสตทัศนศึกษาชำนาญการพิเศษ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ อาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴ นักวิชาการโสตทัศนศึกษาชำนาญการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁵ นักวิชาชีพ (บรรณารักษ์) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁶ พนักงานปฏิบัติการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ และประมวลผลความถี่ของข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม ปลายเปิดเป็นรายด้าน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการเห็นด้วยกับรูปแบบของต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านในระดับมาก ($\bar{X}= 3.80$) เนื่องจาก ต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ สามารถรองรับผู้ใช้บริการ ที่เป็นผู้สนใจใฝ่เรียนรู้เข้าห้องสมุดเพื่อสืบค้นสารสนเทศเชิงวิชาการในบรรยากาศเงียบสงบ แบบห้องสมุดสมัยเก่า และขณะเดียวกันก็มีส่วนที่เป็นห้องสมุดมีชีวิตชีวาในบรรยากาศที่ครึกครื้น ด้วยสารสนเทศสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนอ ทั้งสาระความรู้ ความบันเทิง ซึ่ง บรรยากาศทั้งสองแบบเป็นสัดส่วนไม่รบกวนกันและกัน เหมาะกับบริบทการบริการสารสนเทศ ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

คำสำคัญ

ห้องสมุดมีชีวิต สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

The aim of research was to study the opinion of users toward the condition of the living library in Thaksin University Library, and study the recommendations of users as a guideline for the development of the living library model in Thaksin University Library. Sampling are 390 people from Thaksin University Library users. The sampling group was classified as 25 of instructors and staff, 335 students and 30 external users. The questionnaire comprises general data of the users and the opinion about Thaksin University Library. The questionnaire included 25 items rating scale with open-ended questions about the opinion on the environment, resources, personnel, services and information technology aspects. The data were analyzed as frequency itemize and percentage. Analyzed the opinion of service users by mean, standard deviation and to be arranged in order, and to split up into analyzed recommendations from the open-ended questions an aspect.

The research outcome was in high level ($\bar{X} = 3.80$). This showed that the users liked the living library model in Thaksin University Library. The reasons were that living library could support the demand of users. The library were the place for everyone who look for information from all information media. The library was quiet as the real tradition library, while it served a great deal of atmosphere as new high-technology and modern equipment. These two areas were in the same building but were separated. In conclusion, the living library is an appropriated place for the users and it served the real learning atmosphere.

Keyword

Living Library, Thaksin University Library

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ย้อนหลังไปประมาณ 10 ปี วงวิชาการได้มีการตื่นตัวกับแนวคิดใหม่ในการรณรงค์ ให้ประชาชนสนใจการอ่าน โดยการพัฒนาแหล่งบริการทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉพาะห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า จะเป็นห้องสมุดมีชีวิต ที่ให้ความพึงพอใจสูงสุดในด้านการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล โดยมีการประสานความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรร่วมกันและเชื่อมโยงเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงข้อมูลได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดี จึงได้พัฒนาสำนักหอสมุดจากสภาพเดิม ให้เป็นห้องสมุดที่มีชีวิตชีวาตามบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะตนที่จำเป็นต้องคงสภาพห้องสมุดรูปแบบเดิม ๆ ไว้ในบางส่วน และพัฒนาในส่วนอื่นที่ห้องสมุดมีชีวิตจำเป็นต้องดำเนินการ และรณรงค์กระตุ้นให้ผู้ใช้บริการมีความสนใจเข้าใช้บริการ ตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาผ่านมาแล้วประมาณ 10 ปี จึงสรุปรูปแบบห้องสมุดมีชีวิตของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ นำเสนอให้ผู้ใช้บริการพิจารณาประเมิน และให้ข้อเสนอแนะ โดยเปรียบเทียบกับรูปแบบและกรอบแนวคิดห้องสมุดมีชีวิตทั่วไป เพื่อนำผลมาประกอบการพัฒนา

ห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ให้ได้รับความพึงพอใจด้านบริการ สารสนเทศสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อห้องสมุดมีชีวิต ในบริบทของ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ เปรียบเทียบกับรูปแบบห้องสมุดมีชีวิตทั่วไป
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงห้องสมุดมีชีวิต ในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. เพื่อประมาณการงบประมาณในการพัฒนาสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ให้เป็น ห้องสมุดมีชีวิต

การสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ยุพิน เตชะมณี (2544 : 14 - 16) เสนอโครงการพัฒนาห้องสมุดตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ออกเป็น 4 ระยะ คือ

1. การปรับปรุงห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่ให้เป็นสถาบันมีชีวิต สามารถ ตอบสนองและดึงดูดเยาวชนและผู้ใช้อย่างกว้างขวาง ศึกษาหาข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อ ความบันเทิงและจรรโลงใจ รวมทั้งการสร้างให้คนไทยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยความ สนุกสนานอย่างมีสาระ
2. การกำหนดนโยบายแห่งชาติด้วยบริการห้องสมุดและสารสนเทศเพื่อเป็นหลักประกันว่า คนไทยทุกคนจะได้รับบริการและเข้าถึงสารสนเทศเท่าเทียมกัน
3. การสร้างห้องสมุดรูปแบบใหม่และห้องสมุดสำหรับประชาชนทุกคนเพิ่มขึ้นในระดับ ตำบล เพื่อขยายแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเข้าถึงสารสนเทศผ่านเทคโนโลยี
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการศึกษา ปัจจัยที่ทำให้คนไทยไม่อ่านหรืออ่านน้อยมาก และ ปัจจัยอะไรสำคัญที่สุดจะทำให้คนไทยอ่านและรับสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีและเครือข่าย คอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นสถาบัน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และให้ประชาชนเข้าถึงสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

วรพจน์ วีรพลิน (2550 : 48 - 53) กล่าวว่า การทำ Living Library ต้องใช้งบประมาณมากในระยะแรก และต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในองค์กรและจากรัฐบาล มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การออกแบบอาคาร ต้องปรึกษาสถาปนิก ด้านหน้าทันสมัย กระจกใสทั้งแถบ มองเห็นกิจกรรมภายในได้ทั้งหมด มีการออกแบบใหม่ให้ดูทันสมัย เก๋ เท่ น่าเข้าใช้ ต้องศึกษาที่ตั้งสภาพแวดล้อม ผลกระทบด้านภูมิศาสตร์ แนวความคิดในการออกแบบ โครงสร้างและวัสดุที่ใช้ ส่วนประกอบภายในอาคาร ระบบการสัญจรภายในควรจัดให้สัมพันธ์กันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

2. การออกแบบภายในและเฟอร์นิเจอร์ ต้องเป็นโมเดิร์นสไตล์ให้สอดคล้องกันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น โต๊ะ เก้าอี้ คอมไฟ ภาพประดับฝาผนัง ชั้นหนังสือ มีสีสันต้นตื้นเร้าใจสร้างอารมณ์ เฟอร์นิเจอร์หลากหลายไม่จำเจ ชั้นหนังสือมีรูปวงกลม รูปตัวแอล เป็นต้น

3. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและจับใจ เช่น โทรทัศน์จอแบน อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง มีฐานข้อมูลมากมาย มีระบบ RFID ใช้ มีเครื่องยืมคืนอัตโนมัติ เป็นห้องสมุดอัตโนมัติ

4. สิ่งบันเทิงต่อใจเยาวชน เช่น ต้องมี VCD DVD ภาพยนตร์ มีเคเบิลยูบีซี มีเกม รายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมให้เลือกชม

5. มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม Living Library ต่อเนื่องตลอดทั้งปี

6. หนังสือหรือสื่อต่าง ๆ ที่จะมีในห้องสมุดควรเป็นหนังสือหรือสื่อใหม่ในช่วง 3 ปีเท่านั้น ส่วนหนังสือหรือสื่อเก่าควรแยกออกไปให้บริการต่างหาก

7. การตกแต่งห้องสมุดก็เป็นเรื่องสำคัญ ควรปรึกษามัณฑนากร ควรคำนึงถึงโมเดิร์นสไตล์ มีต้นไม้มันเป็นต้นไม่จริง กระถางทรงสมัย โต๊ะเก้าอี้ต้องเปรี้ยว ทันสมัย น่าใช้เป็นต้น

8. ตัวผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ควรแต่งกายให้ดูทันสมัย สวยงาม จะออกแบบเครื่องแต่งกายใหม่ใส่แบบยูนิฟอร์มหรือไม่ก็ตาม ถ้าห้องสมุดมีชีวิตแล้ว บรรณารักษ์เจ้าหน้าที่ขาดชีวิตชีวา ไร้ความรู้สึกก็ไม่เข้ากัน

9. ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างมากในระยะแรก ถ้าไม่มีงบประมาณก็ทำได้ทีเดียว คือ กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิตเท่านั้น

10. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดมีชีวิตหลังจากทำห้องสมุดมีชีวิตพร้อมหมดแล้ว เพื่อหาความต้องการของผู้ใช้จริง ๆ เพื่อมาประเมินผลการดำเนินงานและติดตามผลการดำเนินงานทั้งหมด ไม่ใช่ทำแล้วก็แล้วกัน เปรียบเทียบห้องสมุดยุคก่อนกับยุคปัจจุบันว่าต่างกันอย่างไร ดีขึ้นแค่ไหน

มีผู้ใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้นที่เปอร์เซ็นต์ ควรทำวิจัยเสนอผู้บริหารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปสู่ชุมชน

วิลาศ ววงค์ (2548 : 97) สรุปเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมห้องสมุดสมัยเก่ากับสมัยใหม่ ไว้ดังนี้

สถาปัตยกรรมห้องสมุดแบบเดิม	สถาปัตยกรรมห้องสมุดสมัยใหม่
- สถาปัตยกรรมเป็นแบบยุคเก่าคลาสสิก	- ไม่มีสถาปัตยกรรมที่แน่นอน
- มีบันไดขึ้นที่สูงมากเหมือนหอคอย	- ทางเข้าจะเสมอกันกับถนน
- สถาปัตยกรรมไม่ให้ความสะดวกกับคนพิการ	- มีบริการอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
- รูปแบบตึกจะปิดทึบ	- ตึกเป็นกระจกเปิดให้แสงเข้าถึง
- มีชั้นลอยหรือหึ่งเหมือนในโบสถ์	- โถง เป็นห้องโถง
- มีดาดฟ้า	- สว่าง
- มีบริเวณที่ห้ามเข้าถึงหนังสือ	- สามารถเข้าถึงหนังสือได้ง่าย
- ชั้นหนังสือสูงต้องปีนบันไดขึ้นไป	- ชั้นไม่สูงมากหยิบหนังสือได้ง่าย
- เหมือนวัดที่ให้ความรู้	- เหมือนที่พักในเมือง
- เฟอร์นิเจอร์เป็นแบบเก่า	- เฟอร์นิเจอร์เรียบง่าย
- เป็นตึกตั้งอยู่โดดเดี่ยว	- ใช้พื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น
- มีการออกแบบหลายชั้นสลับซับซ้อน	- เปิดโล่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย
- เหมือนคลังเก็บข้อมูล	- เป็นสถานที่เปิดให้ความรู้
- ห้องสมุดต้องเงียบมาก	- ไม่ต้องเงียบ แต่ควรเคารพระเบียบการใช้ห้องสมุด
- มีพื้นที่แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ	- มีพื้นที่ให้บริการเครือข่าย
- บรรณารักษ์ไม่ค่อยแนะนำ	- บรรณารักษ์ช่วยกันคว่ำมากขึ้น
- เด็กรู้สึกไม่อิสระ	- มีห้องสัมมนาและมีมุมส่วนตัว
	- เด็กมีความรู้สึกเป็นมิตร เป็นกันเอง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ได้จัดตั้งขึ้นพร้อมกับวิทยาลัยการศึกษา สงขลา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2511 มีพื้นที่บริการประมาณ 1,080 ตารางเมตร ใช้ชื่อว่า “ห้องสมุดวิทยาลัยการศึกษาสงขลา” วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2517 วิทยาลัยการศึกษาได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ห้องสมุดจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักหอสมุดกลาง” ต่อมาได้สร้างอาคารใหม่เป็นอาคาร 5 ชั้น มีพื้นที่บริการประมาณ 9,660 ตารางเมตร มีที่นั่งอ่านประมาณ 1,200 ที่นั่ง เปิดให้บริการเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2538 พร้อมกันนี้มหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณ สำนักหอสมุดกลางจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ” จนถึงปัจจุบัน (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2552)

วิธีวิจัย

1. ประชากรจำนวนทั้งสิ้น 14,215 คน ประกอบด้วย บุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่ปฏิบัติการสอน ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยทักษิณ ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 921 คน นิสิตทุกระดับ ทุกคณะที่ลงทะเบียนเรียน ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 12,214 คน และบุคคลภายนอกจำนวน 12,960 คน (เฉลี่ยเดือนละ 1,080 คน) ที่เข้าใช้บริการ ระหว่างวันที่ 1 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2553

2. กลุ่มตัวอย่าง สุ่มจากประชากรที่เข้าใช้บริการ ระหว่างวันที่ 1 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2553 จำนวน 14,215 คน กำหนดขนาดโดยคำนวณจากสูตรของ ยามาเน (Yamane, Taro. 1973 : 725) ได้กลุ่มตัวอย่าง 390 คน จำแนกโดยเทียบอัตราร้อยละ เป็นสายวิชาการและสายสนับสนุน 25 คน เป็นนิสิต 335 คน และบุคคลภายนอก 30 คน

3. รวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาดูงาน ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลผนวกกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ สถานภาพของผู้ใช้บริการ ระดับความคิดเห็นที่มีต่อต้นแบบห้องสมุดมีชีวิต โดยใช้แบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะที่มีต่อห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด นำแบบสอบถาม 30 ชุด ไปทดลองใช้กับผู้ใช้บริการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และหาความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า ได้ค่าความเชื่อมั่น .9179 นำแบบสอบถามจำนวน 390 ชุด เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าใช้บริการ ระหว่าง วันที่ 1 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2553

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์และจำแนกตามตัวแปร ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อต้นแบบห้องสมุดมีชีวิต โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และประมวลผลความถี่ของข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดเป็นรายด้าน

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 390 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70 มีประสบการณ์ในการเข้าใช้บริการมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 91 เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ ร้อยละ 86 บุคลากรมหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นสายสนับสนุน ร้อยละ 52 ผู้ใช้บริการที่เป็นนิสิต เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ร้อยละ 91 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลภายนอก เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ร้อยละ 57

2. ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อรูปแบบห้องสมุดมีชีวิต ในบริบทของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า เห็นด้วยทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เห็นด้วยมากด้านทรัพยากรสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.96$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.95$) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการบริการ ($\bar{X} = 3.67$) และด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ

3. นำข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการมาปรับปรุง จะได้ต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ ดังนี้

3.1 ด้านสภาพแวดล้อม

3.1.1 จัดบรรยากาศทางกายภาพภายในด้วยกระถางไม้ดอกไม้ประดับ ตามมุมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการใช้ให้สดชื่นเป็นธรรมชาติ เอื้อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้บนสถาปัตยกรรมเดิมมากขึ้น

3.1.2 จัดห้องกิจกรรมแต่ละประเภทให้เป็นสัดส่วนไม่รบกวนกันและกัน

3.1.3 จัดระบบสาธารณูปการรองรับผู้สูงอายุและคนพิการ ดูแลและรักษาความสะอาดน้ำกิน น้ำใช้ให้พร้อมใช้ กำจัดกลิ่นอับ กลิ่นอาหาร และมีป้ายบอกพื้นที่บริการจุดต่าง ๆ แสดงให้เห็นชัดเจน

3.1.4 ควบคุมระบบอุณหภูมิอากาศและระบบแสงสว่างให้เหมาะสมทุกพื้นที่

3.1.5 ชั้น 1 บริการทรัพยากรสารสนเทศ หนังสือพิมพ์ วารสารใหม่ ๆ ถ่ายเอกสาร ยืม-คืน ด้วยตนเองและร้านขายอาหาร ชั้น 2 บริการวารสาร หนังสือพิมพ์เข็บเล่ม หนังสือเยาวชน หนังสืออ้างอิง ชั้น 3 บริการหนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเหมือนเดิม ชั้น 4 มีห้องหลายขนาดจัดเป็นเขตดูหนังฟังเพลง ร้องเพลง กิจกรรมเสียงดังได้ ชั้น 5 เป็นห้องสมุดรูปแบบเดิมให้บริการวิทยานิพนธ์ งานวิจัย นวนิยาย หนังสือเก่า มีห้องกิจกรรมสำหรับนิสิตระดับบัณฑิตวิทยาลัย

3.2 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

3.2.1 จัดหาหนังสือตำราประกอบการเรียนพร้อมทั้งทรัพยากรสารสนเทศใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับรายวิชา และตามคำแนะนำของผู้ใช้บริการให้เพียงพอ และคงทรัพยากรสารสนเทศเก่าไว้บริการ

3.2.2 จัดหาทรัพยากรสารสนเทศทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย หลากหลายประเภทให้เลือกใช้ตามอัธยาศัย

3.2.3 ซ่อม บำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศทั้งใหม่และเก่า ให้มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้

3.2.4 เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการเสนอแนะจัดหาทรัพยากรสารสนเทศหลายช่องทาง

3.3 ด้านบุคลากร

3.3.1 เพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอ และให้มีประจำจุดบริการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

3.3.2 พัฒนาทักษะ ความสามารถ บุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ของบุคลากรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3.3.3 ปลูกฝังบุคลากรให้มีจิตบริการ มนุษยสัมพันธ์ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพมากขึ้น

3.3.4 สนับสนุนด้านสวัสดิการ ความมั่นคง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากร เพิ่มขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.4 ด้านการบริการ

3.4.1 การเข้าใช้บริการด้านต่าง ๆ มีความสะดวก สามารถบริการตัวเองได้มาก

3.4.2 จัดหาที่นั่งและมุนั่งอ่านหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้รูปทรงและสีสันทันสมัยบริการให้เพียงพอ

3.4.3 เพิ่มช่วงเวลาการให้บริการคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต โสตทัศนูปกรณ์ ห้องกิจกรรมให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงจำนวนอุปกรณ์กับจำนวนผู้ใช้บริการ

3.4.4 พัฒนาห้องกิจกรรมบันเทิงที่มีความพร้อม ประกอบด้วยห้องร้องเพลงจำนวน 2 ห้อง ห้องฟังเพลงจำนวน 1 ห้อง และห้องฉายภาพยนตร์ 50 ที่นั่ง จำนวน 1 ห้อง

3.4.5 พัฒนาห้องศึกษาค้นคว้าให้มีคอมพิวเตอร์ห้องละ 20 ชุด จำนวน 2 ห้อง สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการเฉพาะ

3.4.6 จัดให้มีมุมสนทนาปrikษาหาหรือที่สามารถพูดคุยเสียงดัง มุมเด็ก มุมวัยรุ่น มุมผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับวัย

3.4.7 อาหารและเครื่องดื่มที่จัดบริการมีความเหมาะสม

3.4.8 ปรับปรุงตรวจสอบข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศบนจอคอมพิวเตอร์กับตัวจริงให้ถูกต้องมากขึ้น

3.5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.5.1 นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมการบริการอย่างเหมาะสม ช่วยให้การเข้าถึงสารสนเทศเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว โดยเฉพาะสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาให้บริการมากขึ้น

3.5.2 ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศที่เผยแพร่บนเว็บไซต์สำนักหอสมุดให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3.5.3 ปรับปรุงซอฟต์แวร์ระบบคอมพิวเตอร์ที่จัดบริการให้ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถพิมพ์งาน ทำงานกราฟิก และอื่นๆ พร้อมเครื่องพิมพ์รองรับผู้ใช้บริการให้มีจำนวนเพียงพอ

3.5.4 โสตทัศนูปกรณ์ประเภทต่างๆ ที่ให้บริการมีความหลากหลาย มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้ สามารถถ่ายทอดสื่อสารสนเทศได้ทุกประเภท และเพิ่มจำนวนให้เพียงพอ

3.5.5 สามารถเข้าใช้บริการสำนักหอสมุดจากภายนอกผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้สะดวก

4. ผลการศึกษาด้านงบประมาณสำหรับพัฒนาสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต จะต้องใช้งบประมาณดำเนินการประมาณ 11,200,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นด้วยกับรูปแบบของห้องสมุดมีชีวิต ในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยภาพรวมในระดับมาก โดยเห็นด้วยต่อรูปแบบด้านทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านสภาพแวดล้อม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริการ และด้านบุคลากร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณเป็นห้องสมุดมีชีวิตที่พัฒนาจากห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษารูปแบบเดิมให้ทันสมัยมีชีวิตชีวาในทุก ๆ ด้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การบริการสามารถตอบสนองต่อผู้ใช้บริการได้ทุกสถานภาพ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย หรือบุคคลทั่วไปให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้น

ผู้ใช้บริการเห็นด้วยต่อรูปแบบของห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ ด้านทรัพยากรสารสนเทศมากเป็นอันดับ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการนำเอาทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยหลากหลายรูปแบบมาจัดบริการ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มรายชื่อวารสารให้หลากหลายมากขึ้น จัดหาภาพยนตร์ใหม่ ๆ ให้ทันสมัยเสมอ เพิ่มจำนวนหนังสือประกอบการเรียนรายวิชาบางสาขาที่มีน้อย เพิ่มตำราเรียนใหม่ ๆ ทุกสาขาวิชา พร้อมทั้งจัดหาหนังสือที่อาจารย์ใช้ประกอบการสอนมาไว้บริการ

ด้านสภาพแวดล้อม ผู้ใช้บริการเห็นด้วยในระดับมากเป็นอันดับที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ ยังคงสภาพห้องสมุดรูปแบบเดิมที่มีทรัพยากรสารสนเทศเก่าไว้บริการผสมผสานให้มีห้องสมุดมีชีวิตสมัยใหม่อยู่ในที่เดียวกัน แต่จัดแบ่งสัดส่วนไม่รบกวนกันและกัน ทำการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเอื้อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา และยังมีระบบสาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมพร้อมใช้ทุกพื้นที่

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ใช้บริการเห็นด้วยในระดับมากเป็นอันดับที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ นำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ให้บริการ หลายประเภท โดยเฉพาะการยืมคืนอัตโนมัติช่วยให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น พร้อมทั้งเสนอแนะให้เพิ่มจำนวนอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ

ด้านการบริการ ผู้ใช้บริการเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 4 เนื่องจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาให้บริการทำให้ผู้ใช้บริการสามารถบริการตัวเองได้มาก ได้จัดหาที่นั่ง จัดมุมนั่งอ่านหนังสือด้วยเก้าอี้ที่มีสีสนับและรูปทรงทันสมัยเพิ่มขึ้น มีห้องโสตทัศนูปกรณ์ ชุดศึกษาด้วยตนเอง ห้องกิจกรรมคู่มือ ฟังเพลง ร้องเพลง และเปิดโอกาสให้

ผู้ให้บริการเสนอแนะการบริการของสำนักหอสมุดหลากหลายช่องทาง ผู้ให้บริการเสนอแนะให้พัฒนาห้องฉายภาพยนตร์ ห้องร้องเพลงให้มีความสมบูรณ์กว่าที่เป็นอยู่

ด้านบุคลากร ผู้ให้บริการเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 5 โดยเสนอแนะว่าในปัจจุบันบุคลากรสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณมีจำนวนน้อย และส่วนหนึ่งมีสถานภาพเป็นลูกจ้างชั่วคราวและลูกจ้างเหมารายเดือน ทำให้ไม่มีความมั่นคงและขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรลาออกเข้าใหม่ตลอดเวลา จึงส่งผลต่อคุณภาพด้านการบริการเพราะขาดทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยพบว่า ผู้ให้บริการเห็นด้วยกับต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในบริบทของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับมาก พร้อมทั้งได้แสดงความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์หลายประเด็น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปประกอบในการพิจารณาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาสำนักหอสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ และสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นระยะ และทำการวิจัยเชิงลึกในแต่ละด้าน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาจุดใด จุดหนึ่งอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการพัฒนาและเห็นผลที่โดดเด่นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

- ยุพิน เตชะมณี. (2544). “ทำอะไรห้องสมุดจึงจะมีชีวิต,” วารสารบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. (2), 10 - 17.
- วรพจน์ วีรพลิน. (2550). “ห้องสมุดมีชีวิต : ลิขิตด้วยเงิน” วารสารโดมทัศน์. 28(1), 48 - 53.
- วิลาศ ววงส์. (2548). “การบรรยายเรื่อง แนวโน้มการพัฒนาห้องสมุดสมัยใหม่” วารสารห้องสมุด. 49(1), 97.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2552). รายงานประจำปี 2552 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introduction analysis. (3rded.). New York : Harper & Row.